

Jongere collega's profiteren van zijn ervaring

Senior is goud waard

INHOUD

Bijzonder VMBO

Een driedelig kostuum en idealen, die onderscheiden Erwin Daniëls van menig vmbo-docent. Daniëls is nog in opleiding, maar heeft zijn zegje al klaar. Een eigenzinnige man die zich graag wil ontplooiën. En daar ook de kans voor krijgt op het Alexander College in Rotterdam. [Pagina 5](#)

Durf vragen te stellen

Mieke van den Berg staat net een jaar voor de klas. Of ze haar pensioen in het onderwijs haalt, weet ze niet, maar voorlopig heeft ze het erg naar haar zin. Mede dankzij haar coach op het Ichthus-College in Veenendaal. [Pagina 8](#)

Eigen verantwoordelijkheid

Blijven leren en je eigen verantwoordelijkheid nemen, dat is het geheim van Marjan van der Linden, docente op het Nijmeegs Montessori College. Al dertig jaar staat ze voor de klas. 'Plezier in je werk, daar moet je wel zelf aan werken.' [Pagina 10](#)

Medezeggenschapsraad

Johan Schurer was koud begonnen op christelijke basisschool De Lichtbaak in Assen of hij werd bijna letterlijk de medezeggenschapsraad ingeduwd. Hij heeft er veel van geleerd. [Pagina 13](#)

Jaap Buisman had al met pensioen kunnen gaan, maar hij besloot een jaartje door te werken. Een terugblik zonder nostalgie.

Door Monique Marreveld

Iedereen ging er eigenlijk vanuit dat Jaap Buisman (60) met pensioen zou gaan. Een enkele collega vroeg al om een uitnodiging voor zijn afscheid. Maar Buisman is gebleven; hij werkt een jaar langer door met een flexibele pensioenuitkering. 'De energie is wel wat minder geworden, maar ik vind het nog een prachtbaan.' Op het Pleincollege Van Maerlant in Eindhoven (havo/vwo, 1300 leerlingen) is de directie klein (drie personen), in het middenmanagement worden bewust senior-docenten ingezet: minder uren voor de klas en meer taken, zoals begeleiding van beginnende collega's en maken van examendossiers in de bovenbouw. Jaap Buisman geeft nu nog circa tien lessen per week en begeleidt twee nieuwe vakcollega's. 'Twintig of zesentwintig uur Duits geven vergt zo'n concentratie, dat is gewoon veel op mijn leeftijd. Bovendien kost het nakijken meer tijd dan vroeger. Door alle nieuwe ontwikkelingen en steeds andere methodes moet ik nog steeds mijn lessen grondig voorbereiden. Ik vind dat het management 't hier goed aanpakt: het heeft in de gaten waar mensen goed in zijn en laat ze dat ook doen. En het spreekt zijn waardering uit: men vindt het fijn dat ik doorga en dat is voor mij belangrijk.'

TROPENJAREN

Bijna was hij het plezier in het onderwijs kwijtgeraakt. Zo'n tien jaar geleden werd zijn 'eigen' school opgeheven, het Van der Puttlyceum in Eindhoven en Buisman werd herplaatst door zijn werkgever OMO. Hij kwam aanvankelijk op drie - en na protest op twee - verschillende scholen terecht. Voor het eerst moest hij lesgeven aan mavo-klas- sen. Met bijna 25 jaar ervaring binnen het onderwijs als docent Duits en decaan, dacht hij 'dat varkentje wassen we wel eventjes, maar dat ging toch niet zo gemakkelijk. Het is me heel zwaar gevallen. Het is een heel andere groep leerlingen en daar heb je een andere didactiek voor nodig. Ik was tot dan toe toch meer de coach, de begeleider, en nu werd ik politieagent, zonder meer.' Het vmbo vergt een specifieke lerarenopleiding, daar is Buisman inmiddels van overtuigd. Hij was met zijn universitaire achtergrond niet ingesteld op deze leerlingen. Buisman kaartte de problemen met een 3 mavo-klas regelmatig aan in vergaderingen. 'Maar men liet het lopen. Tot ik op een bepaald moment tegen de rector heb gezegd: "Zo kan ik in deze klas niet meer lesgeven." Toen ben ik naar

EVELYNE JACQ

Jaap Buisman: Je kunt niet expliciet genoeg zijn tegenover de schoolleiding.

mijn vertrouwensarts gegaan.' Een collega nam de klas over en Buisman kreeg andere taken. Hij heeft het als heel vervelend ervaren. 'Vooral het gevoel dat de directie het helemaal niet begreep. Het zijn echt tropenjaren geweest.' Als hij er één les uit getrokken heeft, is het dit: je kunt niet expliciet genoeg zijn naar de schoolleiding toe. Zijn 'noodkreten' werden achteraf gezien vooral betrokken op de leerlingen, die zouden dus wel niet veel presteren. Dat Buisman het er zelf moeilijk mee had, werd niet gesignaleerd. Al relativeert hij ook: 'Je laat je als docent niet gauw kennen op dat punt. Ik dacht: dat regel ik zelf.' Uiteindelijk hield Buisman het twee jaar vol. Ondertussen slaagde hij er in zijn uren op zijn huidige school, het Pleincollege Van Maerlant, uit te breiden tot een volledige baan. De collega's daar hebben hem er bovenop geholpen, zegt hij nu. 'De vaksectie heeft me weer vertrouwen gegeven, waardering en respect, daar heb ik ontzettend veel aan gehad. Ik kreeg weer het gevoel van goed en fijn les te kunnen geven. Die mensen hebben me echt over een hobbel heen geholpen. Zij waren ook blij dat ik als ervaren kracht de sectie kwam versterken. Op die andere school speelde toch mee dat ik veel dienstjaren had. Men was een beetje bang dat ik andere mensen misschien weg zou werken.'

IDEAALBEELD

Toen Buisman begon, in 1968, koos hij heel bewust voor het onderwijs. 'Ik wilde het liefst gymleraar worden, maar dat was fysiek te zwaar. Dan ga je een beetje afstrepen. Engels vond ik qua uitspraak lastig, Frankrijk was ver weg en als Fries kwam ik wel regelmatig in Denemarken en Duitsland. Dus het werd Duits. Mijn ideaalbeeld? Meneer De Vries, onze docent Nederlands op de hbs. Die kwam zo'n lokaal binnen met zijn literatuurles, ging zitten, stak zijn

sigaret in een houdertje, dat vond ik fantastisch. Maar in feite, realiseerde ik me later, dicteerde De Vries alleen. Hij maakte een hele intellectuele indruk, het was een man waar ik erg tegen opkeek. Maar zo'n leraar ben ik helemaal niet geworden! Ik heb het altijd wel goed voorbereid, ik maak nog steeds een schema en een spoorboekje van wat ik ga doen. Maar die afstand tot de leerlingen is er helemaal niet bij mij.'

Voor een nostalgisch verhaal is Buisman niet te strikken. Integendeel, hij vindt dat er veel verbeterd is in het Nederlandse onderwijs. 'Ik denk dat de huidige docent veel meer

Minder lesgeven en méér voor school betekenen

vaardigheden bezit dan vroeger. Toen ik begon, deden we eigenlijk alleen wat grammatica en literatuur, heel frontaal en klassikaal. Als docent werd je uitsluitend op je vak kennis aangesproken. Je moest Duits overdragen en dat was het. De klas reageerde daar heel schools op. Nu heb je om de vijf jaar een nieuwe methode en zijn de werkvormen veel gevarieerder. Leerlingen moeten lezen, schrijven, spreken, *webquests* maken, presenteren, verslagen maken. Dat is aan de ene kant bewerkelijk, maar aan de andere kant voel ik me er fijner bij. Ik heb meer interactie, meer contact met de leerlingen, ik beweeg vaker door de klas. Het is veel socialer.'

SUCCESSFACTOREN

Als hij terugkijkt en succesfactoren moet noemen voor een lange carrière in het onderwijs, is de relatie met een klas volgens Buisman het allerbelangrijkste. Als beginner moet >>

Goud voor oud

1. Ga er niet van uit dat een senior met pensioen wil;
2. Zorg dat het papierwerk in orde is; kaart het lang van tevoren aan dat je nog even wilt blijven, de papieren moeten twee maanden van tevoren bij het ABP binnen zijn;
3. Benoem het financiële voordeel voor de senior docent: iedere maand dat hij of zij langer doorwerkt, stijgt het pensioen met een bepaald percentage;
4. Denk ook eens aan andere, minder intensieve taken dan lesgeven; oudere docenten kunnen bijvoorbeeld heel goed jongere collega's coachen; maak gebruik van waar ze goed in zijn;
5. Meer tips? Leefstijdsbewust personeelsbeleid: sturen, verrijken en soms verminderen. Redactie: ITS, Nijmegen. Uitgave: Participatiefonds, www.vfpf.nl . Prijs 7,94 euro.

je juist daarin investeren, leert hij twee nieuwe collega's die hij momenteel coacht. En dan mag je je best eens een keertje blootgeven: vertellen wie je bent en wat je wilt en wat je denkt en wat voor idealen je hebt. 'En natuurlijk ga je naar de ene klas liever dan naar de andere. Dat blijft. Maar de relatie met een klas moet in ieder geval werkbaar zijn. Als ik tien minuten of een kwartier per les iets moet presenteren, dan ben ik het centrale punt, de spil van het verhaal. En dan luisteren ze naar mij. Dat is de basis van alles.'

Op een goede nummer twee komt de verstandhouding binnen een vaksectie. Buisman: 'Die is bij ons buitengewoon goed. We proberen plezier en werk te combineren. We zijn onder andere een lang weekend naar Ameland gegaan, daar hebben we het leerplan bekeken: wat moet anders, hoe gaan we dat doen? Moeten we een nieuwe methode hebben en welke dan? Het is een stukje werk, maar we leren elkaar ook kennen. En het management doet daar helemaal niet moeilijk over.'

Steu en sturing door een goed management zet Buisman op de derde plaats. Gezien zijn ervaringen met de beruchte mavo 3-klas, is de vraag of dat geen onderschatting is. Mede dankzij een management dat ogen en oren openhoudt voor (de noden van) het personeel, kan een docent optimaal functioneren. Op zijn huidige school is er een personeelsfunctionaris die regelmatig in de klas komt, functioneringsgesprekken voert met docenten en attent is op nieuwe ontwikkelingen. De directie als geheel heeft veel aandacht voor het personeel. Ze probeert bijvoorbeeld bewust teamgevoel te bevorderen, door initiatieven te ontwikkelen of - zoals in het geval van Buismans sectie - acties te ondersteunen. Buisman: 'Ik verwacht ook van mijn werkgever dat hij probeert er voor te zorgen dat de sfeer binnen de school optimaal is. Binnenkort worden de jubilarissen in het zonnetje gezet, dan gaan we met de hele club naar Heusden. Verder hebben we dit jaar twee volle studiedagen, schoolbreed, om onder andere over het pedagogisch klimaat te praten. De rector houdt heel erg in de gaten dat we met z'n allen door één deur kunnen.'

Resumerend: 'Kijk, vroeger was je koning in eigen klaslokaal. Er kwam nooit iemand in de klas kijken. Maar nu is alles op elkaar afgestemd binnen een sectie en tussen de secties. Ik draai hetzelfde programma als mijn collega. De personeelsfunctionaris heeft ook mij in de klas bezocht. Dat vond ik de eerste keer best eng. Maar aan de andere kant is het evalueren van je eigen les met een deskundige zeer zinvol. Bovendien heb ik meer verantwoordelijkheid dan vroeger. Als mijn klas opeens twee tussenuren vrij heeft, kan ik ze een opdracht geven en wegsturen. Dan hoeven ze niet op mijn zevende uur te wachten. Vroeger zou de directeur ongetwijfeld aan me gevraagd hebben: Waar was jij het zevende uur?' *You win some, you lose some.*

<<